

Sygn. akt III AUa 1395/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun (spr.)

Sędziowie: SSA Monika Kiwiorska-Pajak

SSO del. Artur Tomanek

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 sierpnia 2018 r. sygn. akt VII U 161/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala;

II. zasądza od W. K. na rzecz strony pozwanej kwotę 420 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu wyrokiem z dnia 23.08.2018 r. zmienił zaskarżoną decyzję strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy W. K. prawo do emerytury od 1 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. K. ur. (...) udokumentował przed organem rentowym 23 lata, 9 miesięcy i 6 dni łącznego stażu, w tym 14 lat, 3 miesiące i 17 dni pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca nadal pozostaje w zatrudnieniu Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) Sp. z o.o. w B.. Nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Ubezpieczony w okresie od 07.06.1983 r. do 30.04.1996 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. na stanowisku operatora maszyn budowlanych. Korzystał z urlopu bezpłatnego w okresie od 02.07.1990 r. do 31.12.1992 r.

W trakcie urlopu bezpłatnego był oddelegowany do pracy na eksporcie w b. NRD. Pracował od 09.07.1990 r. do 11.12.1992 r. w (...) w P. na stanowisku wulkanizatora taśm przenośnikowych w pełnym wymiarze 40 godzin tygodniowo w ramach stosunku pracy zawartego na czas nieokreślony. Praca była wykonywana na złożach węgla brunatnego w kopalni odkrywkowej. Wnioskodawca zajmował się wyłącznie pracami związanymi z naprawą i łączeniem taśm przenośników taśmowych na terenie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił wnioskodawcy okres pracy na eksporcie w b. NRD od 01.01.1992 r. do 11.12.1992 r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 27.11.2018 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie wnioskodawcy zasługiwało na uwzględnienie, przy zastosowaniu przepisów art. 184. ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270) w zw. z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8, poz. 43). Zgodnie z powołanym rozporządzeniem, do szczególnych warunków zalicza się pracę w górnictwie przy wydobywaniu odkrywkowym węgla brunatnego (wykaz A dział I poz. 2). Z kolei w zarządzeniu Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12.08.1983 r. wymienia się enumeratywnie stanowisko wulkanizatora taśm przenośnikowych (wykaz A dział I poz. 2 pkt 35).

Sąd ustalił, że wnioskodawca osiągnął wiek 60 lat i nie przystąpił do OFE. Organ rentowy kwestionował okres pracy od 02.07.1990 r. do 31.12.1991 r., twierdząc że w tym czasie wnioskodawca był na urlopie bezpłatnym.

Na podstawie świadectwa Sąd ustalił, że wnioskodawca w okresie od 07.06.1983 r. do 30.04.1996 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. na stanowisku operatora maszyn budowlanych. Korzystał z urlopu bezpłatnego w okresie od 02.07.1990 r. do 31.12.1992 r. z zebranego materiału dowodowego wynika, że w tym okresie był oddelegowany do pracy za granicą. Pracował w kopalniach odkrywkowych na stanowisku wulkanizatora taśm przenośnikowych. Praca ta była wykonywana w pełnym wymiarze czasu. Powyższa okoliczność wynikała bezpośrednio z oryginalnych dokumentów przedstawionych przez wnioskodawcę tj. zaświadczeń i angaży wystawionych przez niemieckiego pracodawcę. Wynika to także z odcinków wypłat wynagrodzeń. Z zachowanych niemieckich angaży przedstawionych przez wnioskodawcę wynika, że pracował on w okresach od października 1990 r. i przez cały 1991 r. Przedstawione dowody wypłaty wynagrodzeń dotyczą 1991 i 1992 r. Przede wszystkim jednak z zaświadczenia o zarobkach z dnia 29.04.1996 r. wynika, że pracodawca niemiecki potwierdził jednoznacznie okres zatrudnienia wnioskodawcy na terenie Niemiec od 09.07.1990r. do 11.12.1992 r. zatrudnienie wnioskodawcy w tym okresie potwierdzili słuchani w sprawie świadkowie.

Sąd Okręgowy uznał na podstawie zebranego materiału dowodowego, że wnioskodawca podczas urlopu bezpłatnego u pracodawcy w Polsce został oddelegowany do pracy na terenie b. NRD. Tam pracował w pełnym wymiarze czasu na stanowisku wulkanizatora taśm przenośnikowych w kopalniach węgla brunatnego na odkrywce. Pracę taką wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu od 09.07.1990 r. do 11.12.1992 r. Okres ten zawiera sporne zatrudnienie od 09.07.1990 r. do 31.12.1991 r. Wnioskodawca pracował „legalnie” w państwowym zakładzie pracy, dlatego w ocenie Sądu należy przyjąć, że musiały być odprowadzane za niego składki na ubezpieczenia do niemieckiego ubezpieczyciela. W krajach socjalistycznych w latach 90-tych praktykowano wymianę pracowników lub zatrudnienie specjalistów w innych krajach bloku wschodniego. Polscy pracownicy często wyjeżdżali do pracy w b. NRD, czy b. CSRS. Takie zatrudnienie było zawsze legalne, za zgodą polskiego pracodawcy. W czasie pracy za granicą, nie mogły być odprowadzane składki za pracownika do polskiego ubezpieczyciela. Z tych powodów w okresie pracy na eksporcie pracownik korzystał w Polsce z urlopu bezpłatnego. Z tych powodów cały sporny okres pracy od 09.07.1990 r. do 31.12.1991 r. należało wliczyć do łącznego stażu pracy. Suma okresów udokumentowanych przed organem rentowym w wymiarze 23 lat, 9 miesięcy i 6 dni oraz udowodnionych przed Sądem 1 rok, 5 miesięcy i 22 dni przekraczała wymagane 25 lat.

W zakresie pracy w szczególnych warunkach, praca na stanowisku wulkanizatora przenośników taśmowych jest bezspornie zaliczana do pracy w szczególnych warunkach, co wynika zarówno z cytowanego rozporządzenia, jak i zarządzenia ministra resortowego (wykaz A dział I poz. 2 pkt 35). Nie miało przy tym znaczenia, czy wnioskodawca taką pracę wykonywał w Polsce, czy zagranicą. Okres udokumentowany przed organem rentowym wynosił 14 lat, 3 miesiące i 17 dni. Po doliczeniu spornego okresu, suma znacznie przekraczała wymagane 15 lat. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał odwołanie za zasadne, dlatego orzekł jak w sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zarzucając sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że w okresie od 9.07.1990 r. do 31.12.1991 r. w trakcie zatrudnienia w b. NRD wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych oraz błędne uznanie tego okresu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego, kiedy Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła tylko okres 12–tu miesięcy od 1.01.1992 r. do 11.12.1992 r. W świetle powyższego wnioskodawca nie wykazał 25-letniego stażu ubezpieczeniowego. Powyższe, zdaniem skarżącego skutkuje również naruszeniem prawa materialnego, a to art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. tj. 2017/1383) w zw. z art. 32 tej ustawy i § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43).

Przy tak sformułowanych zarzutach organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja organu rentowego podlega uwzględnieniu.

Wnioskodawca ubiegał się o prawo do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017.1383 t.j.). Przepis ten stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (25 lat dla mężczyzn).

2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie jest, ogólny staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy, bowiem zamiast wymaganego 25 letniego stażu, organ rentowy uznał 23 lata 9 m-cy i 17 dni oraz wymiar okresu pracy w warunkach szczególnych, kiedy strona pozwana uznała 14 lat 3 m-ce i 17 dni zamiast wymaganych 15 lat.

Na obecnym etapie postępowania, sporne jest niezaliczenie wnioskodawcy okresu od 2.07.1990 r. do 31.12.1992 r., kiedy to jak wykazał wnioskodawca był zatrudniony na terenie b. NRD, dokładnie od 9.07.1990 r. do 11.12.1992 r. w (...)w P.. Organ rentowy uznał za okres składkowy okres tego zatrudnienia przypadający od 1.01.1992 r. do 11.12.1992 r., bowiem ten okres został potwierdzony jako okres ubezpieczenia przez Niemiecką instytucję ubezpieczeniową. Sąd Okręgowy uznał wnioskodawcy cały sporny okres do stażu ogólnego, a z uwagi na rodzaj wykonywanej pracy wulkanizatora taśm przenośnikowych w kopalniach węgla brunatnego na odkrywcę, zakwalifikował to również jako brakujący okres pracy w warunkach szczególnych. Sąd pierwszej instancji uznał, że skoro wnioskodawca pracował legalnie, w pełnym wymiarze w państwowym zakładzie, to musiały być odprowadzone składki do niemieckiego ubezpieczyciela.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dla uznania spornego okresu jako okresu składkowego, czy okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym wymagane jest konkretne wykazanie przesłanek, że owe warunki zostały spełnione. W okolicznościach sprawy należy mieć na względzie, że ocena owych warunków jest kwalifikowana faktem wykonywania zatrudnienia poza granicami Polski. Polski organ rentowy i sąd ubezpieczeń nie mają uprawnień do oceny przebiegu ubezpieczeń społecznych w innym kraju. Wnioskodawca przedstawia dowody zatrudnienia bezpośrednio u niemieckiego pracodawcy za sporny okres, a skoro tego okresu od 2.07.1990 r. do 31.12.1991 r. nie uznał a Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa, nie ma podstaw do domniemania, że jest to okres ubezpieczenia, jeżeli wnioskodawca był bezpośrednio zatrudniony w firmie niemieckiej, a na to wskazują złożone dowody. Organ rentowy i sąd ubezpieczeń społecznych są związane stanowiskiem niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej co do zakresu podlegania wnioskodawcy ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w b. NRD. Zasadnie strona pozwana uznała za udowodniony wyłącznie okres od 1.01.1992 r. do 11.12.1992 r., co jednoznacznie wynika z zaświadczenia owej instytucji – K- 62 akt emerytalnych wnioskodawcy.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6.06.2013r. sygn. II UK 333/12 przyjął, że „nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, wyrok ten odnosi się do aktualnego stanu prawnego wynikającego z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, ale w ocenie Sądu Apelacyjnego zasada ta znajduje zastosowanie także do okresu wcześniejszego. W spornym okresie z uwagi na wykonywanie zatrudnienia w b. NRD ocenę prawną należy odnieść do regulacji Umowy z dnia 13 lipca 1957 r. Pomiedzy Polska Rzeczpospolitą Ludową i Niemiecką Republiką Demokratyczna o współpracy w dziedzinie polityki społecznej (Dz.U 1958/51/246), zmienianej protokołem z 14.10.1971 r., a obowiązującej do dnia 1.10.1990 r. Zgodnie z art. 4 umowy obowiązek ubezpieczenia i opłacania składek w ubezpieczeniu społecznym pracowników regulują przepisy tego Państwa, na którego obszarze wykonywane jest zatrudnienie lub działalność, uzasadniające ubezpieczenie. Ubezpieczenia wykonują właściwe instytucje Państwa miejsca zatrudnienia lub działalności. Zasadnie więc organ rentowy zwracał się do Niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej o wskazanie uznanych okresów zatrudnienia wnioskodawcy. Począwszy od 2.10.1990 r. znajduje zastosowanie grudnia 1990 r. umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym z dnia 8.12.1990 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 108, poz. 468). Okres pracy wnioskodawcy poza granicami Polski byłby wliczony do uprawnień emerytalnych, gdyby Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa uznała taki okres za udowodniony.

Druga możliwą formą zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie mogłoby być wykonywanie zatrudnienia w ramach wyjazdu na budowę eksportową na podstawie regulacji zawartej w przepisach Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.12.1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (Dz. U. 1986/19/101). Zgodnie z przepisem § 2 ust. 4 w/w rozporządzenia jednostka kierująca pracownika na kontrakt eksportowy, zawiera z nim umowę. W aktach osobowych wnioskodawcy ta forma zatrudnienia, w okresie urlopu bezpłatnego w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. została udokumentowana umowami o pracę na kontrakcie eksportowym w ramach umowy zawartej z Fabryką (...) w Z. za okres od 1.09.1989 r. do 30.06.1990 r.

Natomiast wnioskodawca nie wykazał po tej dacie ani podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Polsce, ani Niemiecka Instytucja ubezpieczeniowa nie potwierdziła tego faktu za okres od 2.07.1990 r. do 31.12.1991 r. wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał, aby w tym okresie był kierowany i przez kogo na budowę eksportową, również niejasne w tym zakresie są zeznania świadków, którzy potwierdzili jedynie zatrudnienie wnioskodawcy, co koreluje z dołączonymi dokumentami przez stronę u pracodawcy niemieckiego, ale decydująca jest forma wykonywania owego zatrudnienia i jej konsekwencje wyżej opisane na gruncie ubezpieczeń społecznych. Świadek Z. K. wprost wskazuje, że miał opłacane składki w Niemczech i otrzymuje emeryturę z Niemiec za 7 lat pracy. Świadek nie podał żadnych konkretnych danych co do okoliczności zatrudnienia wnioskodawcy, a świadek J. N. wprost stwierdził, że nie wie na jakich zasadach wnioskodawca wyjechał do Niemiec.

Zgodnie z ciężarem dowodu, wnioskodawca nie wykazał aby wyjaśniał przyczyny odmowy uznania okresu pracy w Niemczech przez Niemiecką instytucję ubezpieczeniową spornego okresu, ani że był to okres zatrudnienia na budowie eksportowej. W świetle powyższego zarzuty apelacji są w pełni zasadne, organ rentowy trafnie zarzucił, iż nie ma podstaw do dowolnej kwalifikacji spornego okresu jako składkowego.

Mając powyższe na względzie Sad Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie na podstawie art. 386 § 1 kpc.

Orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu znajduje uzasadnienie w art. 98 kpc w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015/1804 ze zm.) za pierwszą instancję w kwocie 180 zł oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w/w rozporządzenia odnośnie kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Monika Kiwiorska-Pajak SSA Maria Pietkun SSO del. Artur Tomanek

R.S.